

Zacharias Topelius ja Maija Karma (kuv.): *Vattumato*. Otava 2016 (1984)

Topeliuksen klassikkosatu vie lukijan keskelle lämmintä ja aistikkaita luonnonmaisemaa, jossa marjat ovat makeita, elämä hetkessä ja sadun ja ihmeiden maailma ihan lähellä. Tarinan opetuksellinen sydän on pienenkin elämän kunnioittamisessa ja myötätunnon voimassa. Maija Karman lyijykynäpiirroksien ja hehkuvat akvarellikuvitukset korostavat luonnon monimuotoisuutta ja hetken tunnelmia lapsen silmin. Kuvista löytyy kiinnostavalla tavalla paljon myös sellaista, mistä tekstissä ei puhuta mitään!

Kenelle? Satu sopii hyvin isoille leikki-ikäisille, eskareille ja alakoululaisille. Tarina antaa mahdollisuuden pohdiskella monenlaisia eettisiä kysymyksiä. Kirjan kuvituksen ja tekstin erikoinen suhde on kiehtovaa pohdittavaa myös nuorille ja aikuisille!

HUUDAHDUKSISTA VUOROPUHELUUN

- *Hui! huusi Tessa.*

- *Hyi! huusi Aina.*

- *Mitä nyt? huusi isosisko.*

- *Mato! huusi Tessa.*

- *Vatussa! huusi Aina.* (s. 6.)

Vattumadon tarina alkaa mainiolla vuoropuhelulla, jonka käynnistävät Ainan ja Tessan kauhistuneet huudahdukset. Pikkuhiljaa repliikit pidentyvät ja lukijalle alkaa selvitä, mistä oikeastaan on kyse.

Kokeilkaa vastaavaa dialogin kirjoittamista itse. Kukin kirjoittaja tarvitsee ainakin kaksi henkilöahmoa, jotka tekstissä keskustelevat. Lopputulos voi olla pieni hassun sekopäinen keskustelunpätkä tai aivan kokonainen, selkeästi alusta loppuun etenevä kohtaus.

Tehkää näin:

- 1) Kirjoittakaa irtolapuille erilaisia huudahdussanoja.
- 2) Kerätkää laput kasaan, josta jokainen saa nostaa itselleen muutaman.
- 3) Sitten vuoropuhelua kirjoittamaan: valitse aloitusrepliiiksi jokin kasasta nostamasi huudahdus ja jatka tekstiä eteenpäin repliikki repliikiltä. Pyri käyttämään keskustelunpätkässäsä myös muut nostamasi huudahdukset.

Vuoropuhelua voi mainiosti suunnitella ja kirjata ylös myös parin kanssa. Tällöin voitte alusta asti replikoida vuorotellen nostamalla omista kasoistanne huudahduksia ja keksimällä sopiviin väleihin uusia repliikkejä! Lopuksi voitte halutessanne esittää vuoropuhelunne muulle ryhmälle, jonka tehtävänä on yrittää saada selville, mistä te oikeastaan juttelette!

ERIKOISIA ELÄINYSTÄVIÄ JA PIKKUISTA HIIPPALAKKIVÄKEÄ

Kirjan kuvissa vilahtelee lukuisia hurmaavia eläinhahmoja sekä pienikokoista hiippalakkeihin pukeutunutta väkeä. Tutki kirjan kuvia ja etsi niistä itsellesi mieluisin henkilöhahmo. Kuka hän on? Keksi ja kerro tai kirjoita valitsemasi eläimen tai olennon tarinaa. Missä hän asuu, ja millainen hänen kotinsa on? Mistä hän pitää, ja mitä hän pelkää tai inhoaa? Millaisia ystäviä hänellä on? Mitä hänen on tapana tehdä eri vuodenaikoina?

YÖN TUNNELMAA

-Olisipa tässä nyt pehmeä sänky, että saisi panna maata!

Muuta hän ei ehtinyt sanoa, kun jo tunsu vieressään hienon pehmeän vuoteen, ja Tessa huomasi saman.

(s. 21.)

Vattumato-kirjan sivuilla 22–23 ei ole tekstiä lainkaan. Aina ja Tessa ovat nukahtaneet metsän keskelle, ja kuvan tunnelma on täynnä yön salaisuuksia. Tutki kuvaa ja kirjoita kuvaus juuri tuosta öisestä hetkestä. Mitä näet? Mitä kuvassa tapahtuu? Miltä yö tuoksuu, tuntuu ja kuulostaa? Voit aloittaa tekstisi esimerkiksi sanoilla *Tuona yönä...*

Pienten kanssa yöstä voi kirjoittaa yhteisen tekstin, johon listataan ylös jokaisen lapsen kertomia havaintoja ja ajatuksia kuvasta ja yöstä.

Hox! Tähän harjoitukseen sopii mainiosti mukaan myös yötunnelmaa kuvaava musiikki, vaikkapa jokin **Frédéric Chopinin** nokturnoista tai **Jean Sibeliuksen** Nocturno Op. 24 No. 8, josta löytyy upea youtube-musiikkivideo sellisti **Jussi Makkosen** ja pianisti **Nazig Azezianin** soittamana. Video antaa mahdollisuuden jatkaa kirjan virittämää kuvantulkintaa vielä eteenpäin!